

Milí čtenáři,

„at' si jdou do háje milenci se svým velebením máje; v máji stromy a květiny jenom kvetou, ale v dubnu vyrážejí,“ tvrdil Karel Čapek. Trochu mně to připomíná i někdejší anglickou lektorku z jazykovky, kterou jsme přesvědčovali, že pro Čechy máj je lásky čas: „Ale jak k tomu přijdou ty ostatní měsíce?“ divila se upřímně.

Tvůrci květnového Ďáblíka věří, že následující stránky vám pomohou máchovský měsíc zpříjemnit. Na druhou stranu, ani dnes nemáme jen pozitivní informace. Již několikrát jsme naše stránky poskytli jiným nevládkám k uveřejnění výzev ke spolupráci, až nyní tak činíme sami za sebe: Calla potřebuje předáka týdenního prázdninového turnusu brigádníků v NPR Brouskův mlýn na Stropnici – jde (nejen) o uchování tradice, která se nyní ocitá v ohrožení (podrobnosti v článku uvnitř čísla). Dalšími texty v dnešním Ďáblíku vám chceme přiblížit jihočeské pískovny, opomíjený význam alejí jako krajinotvorného i urbanistického fenoménu, ale i požáry na skládkách. Vracíme se ke klimatickým zprávám IPCC a upozorňujeme na závěr dvouletého putování našich výstav o Boleticích. Zveme na jihočeský Den pro obnovitelné zdroje energie i na Zelený čtvrtek o Blanském lese. A posílujeme novou d'áblíkovskou tradici: uveřejňujeme první díl miniseriálu o výsledcích anket Ropák roku a Zelená perla; méně úspěšní borci z obou klání přijdou na řadu příště. Přejeme Vám rozkvetlé dny.

Tomáš Malina

Mezivládní panel zdůrazňuje nutnost adaptace na očekávané změny

Druhý letošní report Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC) při OSN byl 5. dubna zveřejněn v Bruselu. Šlo o závěry práce 2. pracovní skupiny vědců, která se zabývala následky klimatických změn i návrhy, jak se změnám přizpůsobovat. Zpráva potvrzuje, že následky změn klimatu již můžeme pozorovat také v Evropě. Celá jedna kapitola zprávy je věnována již probíhajícímu tání evropských ledovců a věčně zmrzlé půdy, opožďujícímu se zamrznání řek a jezer, časnějšímu návratu tažných ptáků na jaře a častějším extrémním výkyvům počasí.

Podle zprávy lze v Evropě pozorovat zřetelný rozdíl v dopadech změny klimatu na sever a jih kontinentu. Řada výzkumů naznačuje, že jižní Evropa bude postižena daleko silněji. Horké a suché klima jihu bude v budoucnu směřovat k ještě větším extrémům. Ohroženy tak mohou být zásoby vody, zemědělská výroba a také lesy. Naopak v severní Evropě lze kromě teplejších zim očekávat vyšší srážky a zvýšené hladiny vod. Další rozšiřování lesů a zemědělské výroby bude provázeno rozsáhlými záplavami, erozí pobřeží, vymíráním druhů a táním ledovců a zmrzlé půdy.

IPCC upozorňuje na nebezpečí zvýšené hladiny oceánů pro rozsáhlé pobřežní oblasti Evropy. Počet lidí, který bude rostoucí hladinou moří ohrožen, bude narůstat až o 2,5 milionu lidí každý rok. Očekávají se časté záplavy v zimních měsících v pobřežních oblastech, střední a východní Evropa bude ohrožována povodněmi z rychle tajícího sněhu. Docházet bude stále častěji k náhlým záplavám, a to ve všech částech kontinentu.

Do konce století bude postupně ohrožována řada rostlin, plazů, obojživelníků i jiných druhů. Celoevropský výzkum chování velkého množství rostlinných druhů v různých teplotních podmínkách ukázal, že do roku 2080 se více než polovina z nich zřejmě stane druhy zranitelnými, ohroženými, kriticky ohroženými, nebo

dokonce odsouzenými k zániku. Další výzkumy naznačují, že řada rostlinných i živočišných druhů se vlivem klimatických změn bude postupně přesunovat ze svých současných přirozených prostředí z jihozápadu směrem k severovýchodu kontinentu.

Zpráva 2. pracovní skupiny IPCC se zabývá i možnými způsoby adaptace na měnící se podmínky klimatu. Týká se to především ochrany před záplavami rozšiřováním záplavových oblastí a nouzových povodňových nádrží. Zpráva doporučuje vypracovat a rozvíjet detailní plány správy a řízení pobřežních oblastí, rozšiřovat rezervace za účelem ochrany rostlinných i živočišných druhů, zavádět nové či upravit stávající způsoby pěstování plodin (např. přechod z ozimů na jařiny), podporu nových typů turistiky a zavádění kvalitních systémů včasného varování a záchranných systémů.

Zpráva 3. pracovní skupina IPCC, která se věnuje otázce zmírňování následků změny klimatu, představí svou zprávu v Bangkoku 4. května. Budeme se jí věnovat v červnovém Ďáblíku. Celé zveřejněné zprávy a další dokumenty najdete zde (na překladech se pracuje):

<http://realclimate.org/> , <http://www.ipcc.ch/>

S využitím zprávy Informačního centra OSN v Praze na www.osn.cz Edvard Sequens

V Tatrách jde i o Šumavu

S vážným znepokojením sledujeme události posledních týdnů, kdy dřevařská technika začala těžit dřevo v jednom z nejcennějších území Tatranského národního parku, v Tiché a Kôprové dolině. Po vichřici v roce 2004 bylo na území TANAPu 93 % polomů zpracováno; smrkové porosty v Národní přírodní rezervaci Tichá a Kôprová dolina byly dle dohody ponechány samovolnému vývoji. Vytvoření bezzásahové zóny doporučily nevládní organizace, vědci a odborné instituce, mezi nimi i renomovaný Světový svaz ochrany přírody (IUCN) a Světový fond na ochranu přírody (WWF).

Přesto se v letošním roce, tedy již tři roky po vichřici, Štátne lesy TANAPu snaží dřevo těžit, a to pod záminkou obav z přemnožení kůrovce. Expanze lýkožrouta přitom nastává v prvních dvou letech po narušení porostu; pokud by tedy zásah měl být alespoň částečně efektivní, musel by být proveden podstatně dříve. Nynější asanace polomů způsobuje pouze nesmyslné poškozování biotopů chráněných druhů, rušení hnízdicích ptáků, ničení přirozeného zmlazení, půdního krytu atd. Desítky vědeckých studií prokázaly, že odumřelé rozkládající se dřevo má klíčový význam pro druhovou i ekosystémovou rozmanitost. Ponechání polomů samovolné obnově povede k vytvoření přirozeného lesa, odolnějšího

vůči škůdcům a extrémním povětrnostním vlivům.

Těžba navíc probíhá protiprávně. Nutným předpokladem takového zásahu je posouzení vlivů na životní prostředí i na území soustavy NATURA 2000, ke které tyto oblasti patří. Podniku Štátne lesy TANAP se také nepodařilo prokázat, že získal výjimku z ochrany zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů.

Smyslem národních parků je chránit vzácnou přírodu a zprostředkovávat návštěvníkům jedinečný zážitek při sledování jejího nerušeného vývoje. Samozřejmou součástí přirozeného vývoje jsou i vichřice a kůrvec. V Evropě již není mnoho míst, kde nacházejí útočiště chráněné druhy a kde přírodní procesy probíhají nerušeně a bez přímých lidských vlivů. Je nezbytné zachovat tato místa pro další generace.

I proto se slovenští ochránci přírody v čele se sdružením Vlk pokoušejí těžbě zamezit. Přímou na místě, kde slovenští dobrovolníci vlastními těly brání obě doliny před motorovými pilami, traktory a harvestory jim pomáhali i dobrovolníci z Čech. Před Slovenským velvyslanectvím v Praze proběhla ve čtvrtek 26. dubna demonstrace s předáním dopisu velvyslanci Ladislavu Ballekovi. V něm 14 ekologických organizací včetně Cally žádá zastavení ilegální těžby a účinnou ochranu tatranské přírody. Pozitivní čerstvou zprávou je, že Slovenská inspekce životního prostředí odstraňování dřeva pozastavila.

Jak se situace dále bude vyvíjet, dosavadní události, fotogalerii, dokumenty, to vše najdete na webové stránce <http://www.ticha.sk>.

Edvard Sequens na základě dopisu českých NGO

Projde přes CHKO a biosferickou oblast Třeboňsko nová těžebna štěrkopísků?

V době, kdy limity těžby štěrkopísků jsou na Třeboňsku omezené na odtěžování otevřených ložisek, se zdá téměř neuvěřitelné, že by mohlo k něčemu takovému dojít. Skutečností však je, že pražská společnost EXACOM předložila Krajskému úřadu Jihočeského kraje oznámení o záměru využít ložisko vázaných zásob štěrkopísků nedaleko Lomnice nad Lužnicí.

Třeboňsko v minulých desetiletích bylo a v současnosti stále je významným zdrojem štěrkopísků. Jejich velkoplošná těžba v nivách Nežárky a Lužnice, kde je vymezeno třináct dobývacích prostorů v různém stadiu těžby a rekultivace, má (v závislosti na svém rozsahu a intenzitě) výrazný vliv na ochranu zdejší přírody a krajiny. V době vrcholné těžby štěrkopísků (probíhající zejména v souvislosti se stavbou jaderné elektrárny Temelín a panelových sídlišť) tu zmizela nenávratně řada unikátních přírodních stanovišť. Přestože pak těžba klesla, ročně se stále těží okolo 1,5 milionu tun štěrkopísku včetně živcových surovin. Díky nové legislativě se realizaci některých těžebních projektů podařilo zabránit, ale poptávku nyní zvyšují stavby dálnice i železničního koridoru. Věřím, že stanoviska obcí, veřejnosti i Správy CHKO Třeboňsko k těžebnímu záměru, jenž by přinesl v oblasti Lomnice nad Lužnicí dopravní zatížení v rozsahu cca 100 nákladních automobilů s přívěsy denně, budou zamítavá a že otevření dobývacího prostoru ve II. zóně CHKO a v Ptačí oblasti Třeboňsko nemůže mít šanci!

Vladimír Molek

Stát nesmí přihlížet zdražování elektřiny

Vláda musí rozjet konkrétní programy, které domácnostem i průmyslu pomohou snížit zbytečné ztráty elektřiny – a tak ušetřit peníze i znečištění. Hnutí DUHA a Calla to žádají v reakci na oznámení společnosti ČEZ, která plánuje zvýšení velkoobchodních cen energie v příštím roce v průměru o 24 %.

Důvodem je tzv. cenová náказa z Německa, protože u nás neexistuje reálné tržní prostředí. Nejde vůbec o zdražování z důvodu podpory obnovitelných zdrojů energie, kompletní náklady na výrobu čisté energie z obnovitelných zdrojů a kogeneraci letos činí pouze 1,2 % ceny elektřiny pro domácnosti.

Zodpovědní ministři musí velmi rychle připravit skutečně funkční akční plán energetické účinnosti nejen proto, že jej po nás požaduje Evropská unie. Máme dvakrát vyšší energetickou spotřebu na jednotku produkce než ostatní vyspělé státy, což naše výrobky prodražuje a způsobuje zbytečné znečištění.

Petr Holub z Hnutí DUHA k tomu dodal: „Vláda nesmí zdražování elektřiny jen tak přihlížet. Skoro každá domácnost má spoustu možností, jak snížit zbytečné ztráty energie, a stát v tom musí lidem pomoci. Musí zavést nové standardy na elektrospotřebiče, aby si lidé v obchodech mohli vybrat zboží s nižší spotřebou, pomáhat grantovými programy, zavést informační projekty, které poradí, kde a jak lze elektřinu ušetřit a přitom zvýšit životní úroveň. Praktická pomoc musí být jednou z priorit pro investice miliard korun z eurofondů.“

Edvard Sequens s použitím společné tiskové zprávy Hnutí DUHA a Calla

Praktické tipy, jak snížit ztráty elektřiny v domácnosti:

www.hnutiduha.cz/publikace/Jak_neohrivat_zemekouli_2003.pdf

Význam alejí v městské zeleni a v krajině

Zatímco podíl vegetace, parkových a zahradních ploch (obecně zvaných poněkud povrchně zeleň, což má už blízko k zelenině) je stále neodmyslitelnou součástí urbanismu města, pak aleje, jinak též zeleň liniová se z něj pomalu a nenápadně vytratila. Stejným způsobem se vytrácí i z volné krajiny, kde je tato ztráta zřetelnější, protože krajina pustne. Obojí je zaviněno zvyšováním dimenzí, množství a rychlosti automobilové dopravy, v některých případech i oddělením a posléze vyloučením pěšího či jakéhokoli pomalého provozu (cyklistického, hipického).

Připomeňme si v krátkosti podmínky vzniku městské a posléze i alejové, tedy komponované vegetace. Středověké město je příkladem kompaktní zástavby sevřené v hradbách. Pokud jejich obyvatelé si přáli vyjít do volné přírody, nebyl to problém, v Českých Budějovicích, jako ve většině našich ohrazených měst to

nebyla větší vzdálenost než 200 – 300 m, což je dodnes doporučená vzdálenost k městskému parku. Pod hradbami se konaly různé zábavy, střelecké soutěže, tam se slavil příchod jara, tam si dávali schůzky milenci. Ale ani větší město nebylo bez kontaktu s vegetací, často to byla říční niva neregulovaného pobřeží, zahrady klášterů a šlechtických paláců, ale někdy, pokud zbylo místo, i skromné zahrádky měšťanských domů. Konečně zalesněné okolní kopce a návrší dosud dotvářejí každodenní atmosféru dnešních měst: Petřín pro Malou Stranu, Vítkov pro Nové Město pražské, či piniemi porostlé severní svahy Janíkula pro náměstí Sv. Petra v Římě. Přímé alejové trasy vznikají pravděpodobně až koncem 16. století zároveň se vznikem renesančních villegiatur a letohrádků, kde tvoří přístupové trasy a napomáhají dominantnímu postavení v krajině. Následující baroko, doba monumentálních urbanistických koncepcí, již plně využívá alejový doprovod silnic a významných poutních cest, dynamicky se vlnících krajinou. Tereziánský a hlavně josefínský racionalismus napřimuje tyto staleté organické trajektorie v moderní silnice (chaussée) a nařizuje vysazovat aleje pro ochranu cestujících před slunečním žářem a pochodujících vojsk před spatřením.

Posléze přichází na počátku 19. století doba, kdy se boří středověké hradby a města ztrácejí svou architektonickou kompaktní uzavřenost, celistvost a ostré vymezení vůči krajině, tak působivé na starých vedutách. Je to doba vzniku moderního města volně se rozšiřujícího do krajiny, kde je již dost místa pro parky zbudované v předpolí zrušených hradeb, měšťanstvo tráví volný čas na promenádách, stavějí se parkové pavilony, výletní restaurace, gloriety, vznikají zábavní spolky Besedy, Ressource, koncertuje se pod širým nebem, A v této atmosféře se poprvé uplatňují aleje v městské zástavbě podél významných komunikací. Objevuje se jev dosud měšťanstvu neznámý – volný čas trávený v přírodě! A tento obrázek se paradoxně promítá na pozadí kouřících komínů prvních manufaktur a hutí, počínající hospodářsko-technologické revoluce. V té době poklidného osvícenského provincialismu dosud málo rušeného rozvojem průmyslové výroby a dopravy, pramení ideje pozdějšího zahradního města. V Českých Budějovicích vzniká ve 20. letech 19. století podél hradebního parku alej zvaná Lange Fahrt, alej Dlouhé jízdy mezi Pražskou a Vídeňskou branou. Parky, neboli sady na bývalých hradbách budují také města jako Plzeň, Tábor, Klatovy a Litomyšl. Významným iniciátorem těchto skutečně pokrokových urbanistických snah (podporoval i stavbu silnic, mostů, uličního dláždění, vodovodů a kanalizací), byl nejvyšší český purkrabí (1826-1843) Karel hrabě Chotek.

Zároveň s postupem industrializace vzniká ochranářské hnutí na ochranu domoviny podle německého vzoru (Heimatschutz), které zahrnuje ochranu památek a přírody. Souběžně s ním vznikají iniciativy, dnes bychom řekli občanské – okrašlovací spolky, přesněji Spolek pro okrašlování a ochranu domoviny, s časopisem Krása našeho domova. Ty vykonaly obrovské množství práce ve větších městech i na venkově, jejíž zbytky jsou dosud patrné. Ochranu spojují s vytvářením a tak vznikají tzv. Okrašlovací spolky: jeden z prvních 1861 v Kutné Hoře, v jižních Čechách: 1871 v Jindřichově Hradci, 1878 v Trhových Svinech a v Táboře, 1897 v Lišově atd. V Budějovicích vznikl spolek poměrně pozdě až 1924, snad díky tomu, že zde dobře fungovalo městské zahradnictví. Působení Spolku dosud připomíná parčík mezi Skuherského a Jeronýmovou ul. a meteorologický sloup před poštou z r. 1925.

Okolo roku 1900 se také u nás projevuje podle anglického vzoru E. Howarda hnutí zahradních měst. Jednou z úspěšných, byť opožděných realizací s mnohotvárným použitím alejového doprovodu je realizace v Poděbradech, dílo architekta Engela ze 40. let 20. stol. Po 1. světové válce se dále rozvíjejí a mění urbanistické představy, ještě větším uvolňováním zástavby, opouští se především blokový způsob na zástavbu izolovanou a arch. Le Corbusier vidí moderní město tonoucí v zeleni, jako „symfonii z listí, větví, trávy a krystalického lesku mrakodrapů za vysokými kmeny stromů“ (1929). To se stále ještě počítá s alejemi jako s urbanistickým prvkem, což potvrzuje Corbusier později detailním návrhem výsadby pro indické město Chandigar (1950). Dnes jsme však svědky závratného zvyšování rychlostí a zvětšování všech dimenzí, tak nevínně zahájené před dvěma sty lety. Dnešní doba znamená pozvolný zánik městské pospolitosti, zábavních spolků a trávení volného času ve městech stále více obtěžovaných rostoucí dopravou, hlukem, ruchem a exhalacemi se přesouvá na venkov a do divoké přírody. Namísto letních pobytů o dovolené vzniká potřeba druhého bydlení mimo město, vzniká suburbanizace, která se rozlévá do krajiny. Vývoj zdá se směřuje k jednotlivým městským klimatizovaným prostorům pod kopulemi, jakýchsi domů, na způsob nákupních

center se zábavními atraktivitami, kde by trávili obyvatelé veškerý volný čas, a mezi těmito centry, pracovišti a obydlení by existovala pouze doprava osobními automobily. Život by se omezil na fikce virtuální reality.

Pokud existuje aspoň pro část lidí potřeba tradičního města se skutečnou osobní volností pohybu a svobodným výběrem skutečných vjemů, pak je nutné usilovat o zkvalitňování městského prostředí včetně přírodních prvků a o oddělenou, neautomobilovou dostupnost společensky významných lokalit.

Aleje ve městě

Na starých pohlednicích a fotografiích měst z přelomu 19. a 20. století nás překvapí, do jaké míry byly reprezentativní prostory a ulice protkány pravidelnou, tedy architektonickou výsadbou stromů – alejemi, které zdůrazňovaly urbanistické osy města a tvořily rámec nebo podnož stavbám a uličním frontám. Byl by ovšem omyl vkládat vegetaci tam, kde pro ni není vhodné prostředí, například v historické zástavbě (Samsonova kašna v Č. Budějovicích, dominanta tak čistého a přehledného urbanistického útvaru, jakým je staré náměstí historického jádra, byla v minulosti opakovaně obklopena výsadbou stromů).

Moderní teorie stavby měst zformovaná Aténskou chartou (1931), pojímá zeleň jako vymezenou funkční zónu rekreace a v ostatních zónách jako pouhý doplněk rozptýlené výsadby na nezastavěných nebo jinak nevyužitých plochách se značně povrchní představou města jako zástavby v zeleni. Ta už není kompozičním a sjednocujícím prvkem města, i její přírodně rekreační funkce přesouvá na venkov a do volné přírody. Město jako prostor intenzivních činností už neobýváme přírodním způsobem. S tím souvisí i způsob pohybu po městě, dnes i na velmi krátké vzdálenosti používáme auto, v lepším případě hromadnou dopravu. Opravdovému rozvoji cyklistického ruchu brání nejen nedostatek samostatných jízdních pruhů, ale hlavně potřeba zcela odlišné struktury pěší dopravy a cyklostezek, obojí těžko společně realizovatelné v kompaktní zástavbě. Skutečnou osnovou a páteří dnešního města jsou silnice a magistrály, kde nemá zeleň místo, leda v uctivé vzdálenosti. Dnešní město je tzv. Autogerechte Stadt, kde doprava má přednost a kde se šířky automobilových komunikací stále zvětšují. Okraje těchto koridorů jsou intenzivně využívány jako parkovací plochy a to, co zbude, slouží k ukládání stále většího množství inženýrských sítí. A kde by zbyl travnatý pruh, bude snazší ho zaasfaltovat, než na něm udržovat trávník, chránit ho před sešlapáváním nebo ještě na podzim uklízet listí.

Neměli bychom se však vzdávat obnovy těchto starobylých zelených koridorů všude tam, kde po nich zbyl alespoň prostor. Alej vede, zjednává důstojnost a váhu svému směru, oživuje jej a sjednocuje rytmem kmenů, zakrývá namnoze fádňi, šedivou a nudnou frontu, často plnou náhodných zařízení a staveb značně rozdílné kvality. Poskytuje stín v letním úpalu a vrací potěšení z pěší chůze po městě. Množství dřevin a jejich kombinace, kterých lze použít včetně volby sponů, vyvolává spolu s průběhem trasy vzhledovou rozmanitost. Působivost jednotlivého stromu je umocněna mohutností a vznešeností alejové řady. Zelený koridor s měkkým nepravidelným obrysem, nad kterým se zvedají horní patra domů, barevná i strukturální proměnlivost během ročních období jsou výrazem přirozeného života na rozdíl od technické pulzace a agresivních barev reklam a zvláště nočního osvětlení a neonů. Ostatně není na štěstí všude malé české Las Vegas, jsou místa, kde mimo veřejného osvětlení a billboardů nebude nikdy nic.

Situace dospěla až k nepochopitelnému odporu části obyvatelstva proti vegetaci vůbec, zvláště proti nové výsadbě. Někdy slyšíme, že to se už dneska nedělá, pro auta je to zbytečné vyhazování státních peněz (jako kdyby se nevyhazovalo mnohem víc a za zbytečnější věci). Budeme muset čelit vandalství a znovu vysazovat zničené stromky a čelit byrokracií, která si chrání pracovní pohodu před novými problémy. Protože největší obtíž spočívá v existenci podzemních sítí a vzdušných vedení, které mezi tím obsadily místa staré výsadby. Zde by se měl změnit postoj správců, protože kořenový systém nemůže dnešní materiály kabelů a potrubí v žádném případě narušit, zvláště při použití chrániček (Rootcontrol). A dojde-li výjimečně k havárii zrovna pod stromem, není tak velká škoda tento jeden obětovat, než ponechat uliční prostory holé. Se silniční normou by neměl být problém, ta u místních komunikací s obrubníkovou podstupnicí požaduje vzdálenost min. 1,5 m.

Alej původně souvisela nesporně s architektonickým sloupořadím, které mívalo už v antice účel čestný a reprezentativní. Novější tradice výsadby alejí je odvozena z koridorů francouzského geometricky uspořádaného parku 17. století. Zatímco aleje pařížské Champs Elysées byly trasovány původně ve volné krajině, je berlínská Unter den Linden komponována do městské zástavby fridericiánského rozšíření města. Z českých příkladů patří první místo čtyřřadá lipové alejí 1,7 km dlouhé z Jičína do libosadu u Valdic,

v jižních Čechách pak opět čtyřřadé (místy až šestiřadé) aleji lipové u Libějovic. Toto násobení řad nám může připomínat monumentální dojem, jakým působí pětিলodní gotické katedrály, či mnohořadé prostory islámských mešit, které připomínají už les. Mnohé vzrostlé aleje skutečně vytvářejí i shora uzavřený prostor. Při bočním pohledu vytváří alej horizont, jeden z možných hloubkových pohledových plánů, zvláště v zimě působící krajkovým korun stromů.

Alej ve volné krajině je svědectvím velkorysého hospodaření s estetickými ambicemi, jaké byly příznačné pro šlechtický nebo klášterní velkostatek. Lakomému sedlákovi bylo líto že by mu taková alej na pole stínila. Přítomnost aleje povyšuje krajinu na park, okrasnou farmu ('ferme ornée')

Také v Českých Budějovicích byly od počátku 19. století vysazovány aleje, vedle zmíněné Lange Fahrt podél zrušených barokních ravelinů, která pokračovala Říšskou, dnešní Husovou tř. až k Dlouhému mostu. Na ni ústila od roku 1816 nově trasovaná třída Rudolfovská. K nim lze z té doby ještě připočíst lipovou alej Krumlovskou na hrázi Rožnovského rybníka v dnešním Háječku a krátký úsek podél Linecké třídy. Z této výsadby se dochovalo pár stromů v místech dnešní vědecké knihovny a úzká dvouřadá lipová alej mezi Vltavou a stadionem Dynamo. Postupně byly pak osazovány další významnější komunikace, např. dvouřadá alej na Lannově tř., na Pražské tř. od kasáren, na začátku Žižkovy ul. a na Husově tř. ve Čtyřech Dvorech. Dodnes se nám zachovaly důstojné staré, někdy až dramaticky vypadající skelety stromořadí v ohbí staré silnice u Lannovy loděnice, před Hardtmuthovou vilou, v ulici B. Němcové nebo starobylé duby v okolí bývalých Remlových dvorů na dnešní Vltavě v Rybniční a Otavské ul. Jako alej působí dodnes výsadba podél Mlýnské stoky. Ve 20. letech založená Havlíčkova kolonie měla osázené hlavní osy Dukelské (Doudlebské) a M. Vydrové (Barákovy). Také Sokolský ostrov ve své velkorysé koncepci výsadby ve 30. letech používal motiv aleje.

Staré dochované aleje jsou dnes jako nebezpečné rychlostnímu provozu postupně likvidovány bez náhrady v bezpečné vzdálenosti. (na silnicích 1. a 2. tř. jsou v zemích EU zakázány vůbec; je vhodné připomenout, že v počátku budování dálnic v Německu se povinně předepisovala výsadba zeleně pro lepší začlenění do krajiny a proti únavě z fádnoti během jízdy).

Co tedy dodnes alej ve městě znamená: Je urbanistickou páteří města. Zvýrazňuje a kultivuje komunikaci, která je dnes utilitárně deformována jako účelový kapacitní koridor technické infrastruktury. Sceluje uliční frontu, zvláště v úsecích vzhledově odpuzující či jen pouze fadní zástavby. Je obdobou architektonické kolonády vytvářející vznešený špalír, triumfální trasy, je ji také možno chápat jako enfiládu, protože umožňuje při dostatečně širokém sponu vnímat prostory po stranách, přičemž dominanty nemohou být potlačeny. Je možné ji považovat za biologický koridor, pokud spojuje izolované přírodní lokality. Oživuje zvláště pěší cestu a poskytuje jí zastínění a osvěžení vzduchu. Je třeba pamatovat, že i kapacitní městská třída má zároveň funkci pěší komunikace. Alej tak umožní obnovit ve městě pěší provoz.

Přesto že je motiv aleje prvkem historickým, patří jeho použití přes technické obtíže a proměnlivost komunikačních parametrů k dodnes živé tradici prolínání přírody zástavbou a k působivému kontrastu obou těchto fenoménů. Pro zvyšování obyvatelnosti našich sídel to za to stojí.

Vojtěch Storm, duben 2007

I na lidi dojde ...

Několik statných lip a jasanů vypustilo v minulých týdnech duši rukou silničářů u Borovan. Pár dalších bylo poškozeno a když už ruka pily držela, došlo k vyřezání „náletů“ v místech, kde nemohly vadit ani teoreticky. Většina z poražených stromů byla zdravá (dřevo prodáno), nemohlo jít o kácení z důvodů poškozování tělesa vozovky, protože ta byla rekonstruována již vloni bez požadavku na odstranění stromů a o zvýšení bezpečnosti provozu při kácení ve vnitřní části zatáčky by šlo s úspěchem polemizovat.

Bohužel Městský úřad pro zachování stromů neudělal nic, přestože mu zákon dává právo kácení zakázat, pokud odporuje požadavkům na ochranu dřevin. V tomto případě vůbec nedošlo k posouzení ekologické a krajnotvorné hodnoty dřevin, pohnutky správců silnice byly brány jako danost. Smutno z toho.

Edvard Sequens

Více informací o kácení silničních alejí najdete na www.nasestromy.cz.

Kácení stromů podél silnic a místních (městských) komunikací: ano, či ne? (1. část)

Přestože se ministři dopravy a životního prostředí dohodli na pozastavení kácení silničních stromořadí a v tomto duchu poslali dopis krajským hejmanům, pily řezou dále! Správa a údržba silnic je sice organizací řízenou krajským úřadem, ale ...! Také vedoucí pracovníci Krajského úřadu Jihočeského kraje neobdrželi od samosprávy žádné instrukce a čekají na novelu zákona o ochraně přírody a krajiny, kde by se prý tato změna v pozitivním měla odrazit. Proto je nutno nadále sledovat zejména očíslované stromy a varovat: (a) obecní úřady, aby bezmyšlenkovitě nevycházely vstříc požadavkům na kácení, (b) Českou inspekci životního prostředí, pokud se ke kácení schyluje nebo bylo již provedeno. Neuškodí ani osvěta, a proto pár převzatých informací.

Stromořadí podél našich silnic a komunikací již v minulém století obdivovali turisté ze západní Evropy. Jedná se o výsadby staré i více jak 200 roků; u ovocných stromořadí podél silnic a silniček II. a III. třídy jde o stáří zpravidla 40 až 100 let.

Tato stromořadí signalizovala i bez sloupků s reflexními odrazkami za každého počasí i za tmy směr a okraje těchto dopravních cest. Současně, částečně a někdy i dosti významně, snižovala hluk vozidel a rozptýl prachu a škodlivých zplodin motorů do okolí a zejména pak přispívala a dosud ještě přispívají k doplnění kyslíku, odebíraného spalovacími motory vozidel. Slouží i jako pozorovací místa opeřených dravců (káňata, krahujci aj.) před jejich útokem na hraboše v polích a lukách v okolí těchto dopravních cest.

Významnou charakteristikou těchto stromořadí je původní a neopakovatelné začlenění každé z této dopravních cest v daném regionu a místě do okolní krajiny. Komunikace bez lemující zeleně je svým způsobem jizvou dotčeného území.

Zeleň v zastavěném území plně zejména tyto funkce:

- Průměrná vzdušná teplota vegetativních ploch bývá ve dne nižší o 0,5 – 3°C ve srovnání s tzv. tvrdými povrchy.
- Ve stínu stromů se aktivní povrchy (i lidské tělo) zahřívají o 15 – 30°C méně, než je povrchová teplota povrchů přímo osluněných (vegetační stín je hodnotnější jak slunečník a p.)
- Zvyšuje vlhkost vzduchu – ve městech je trvale snížena relativní vlhkost vzduchu o 5 – 10% proti okolní krajině. Zvýšení o 15% je pociťováno jako snížení teploty vzduchu o asi 3,5°C.
- Teplotní gradient mezi vegetační plochou a okolím může vyvolat za bezvětří samovolný pohyb vzduchu, tzv. gradientový vítr.
- Zachycení prachu na nadzemních částech, zejména listech a urychlení ukládání částic snížením rychlosti proudění znečištěného vzduchu (zelené plochy s dřevinami nejsou zdrojem primární ani sekundární prašnosti s výjimkou tvorby pylu).
- Vegetační pásy podél komunikací sice nemívají vyšší účinnost než snížení hladiny hlučnosti o 2 – 5 dB (A); pokles o 10 dB (A) je pociťován jako poloviční hlasitost. Nejlépe působí víceřadé pásy dřevin (výška 13 – 20 m, šířka pásu 20 – 30 m, u komunikací 7 – 10 m. neúčinnější jsou biotechnické kombinace, tj. protihlukové valy, stěny a pod. v kombinaci s pásy dřevin.
- Rostliny uvolňují do prostředí biologicky aktivní látky – na příklad reaktivní kyslíkaté látky, látky bakteriostatické až bakteriocidní, repelentní, látky vylučované do půdy.
- Pohledová a provozní bariéra konkrétních ploch.

Jak je to vlastně s kácením silniční zeleně?

- Dřívější znění zákona o ochraně stromů volně rostoucích mimo les se upravil také tak, že stromy lze kácet na soukromém pozemku bez povolení (jen s oznámením), pokud obvod stromu 1 metr nad zemí nedosahuje 30 centimetrů. Jinak k povolování kácení stromů mimo les je nyní oprávněna obec se svým příslušným orgánem životního prostředí či ochrany přírody a pak výkonní správci nár.parků nebo CHKO ve svých regionech.
- Obecně se povolení ke kácení nevyžaduje z důvodů pěstebních (probírky, obnova) nebo podél vodních toků a podél silnic jejich správci. Tento záměr se však musí oznámit orgánu ochrany přírody min.15 dní předem, který pak bezodkladně záměr zhodnotí a vysloví se, zda to neodporuje zásadám kácení v žádaném místě a jeho rozsahu.

- Správa silnic, pokud chce přímo kácet, nikoliv jen zakracovat větvoví do vozovky), pak o tom musí vyrozumět obec. Pokud se tato do 30 dnů k tomu nevyjádří, lze bez obav kácet jak se správě silnic zalíbí.
- Správa a údržba silnic si tímto způsobem, zejména v poslední době, ulehčuje práce s úklidem listí a větví spadných na vozovku. (Levnější a snazší je údržba vozovek bez lemující zeleně!
- Obce s přenesenou působností mají buď samostatné odbory životního prostředí nebo spojené odbory do jednoho či dvou v oborech územního plánu, stavebního řízení, životního prostředí, ochrany přírody a dopravy. A tyto **mohou rozhodovat samostatně a právoplatně**. A ostatní přidružené obce s touto „vyšší“ obcí se rozhodování na území svého katastru spoluúčastní. (Jinak to patří kraji!)
- K povolení kácení dřevin mimo les je již několik let konečně oprávněn orgán ochrany životního prostředí obcí a nebo správci národních parků či CHKO. (Dříve to příslušelo jen okresním úřadům).
- Nově vysazovanou zeleň, nejen u nově plánovaných silnic, ale i u stávajících silnic náhradou za odumřelé, odumírající a přestárlé a za již pokácené lze zcela zodpovědně umisťovat za silniční příkopy, tj. cca 2,5 až 4 m od okraje krajnic vozovek. Je to již bezpečné, zejména ve srovnání s tím, co se nyní často děje u obnovovaných nových tras vzdušných vedení elektřiny nebo telefonů a nových sloupů osvětlení vesnic a příjezdů. Mohutné betonové sloupky pro 22 kV se osazují také jen 1 až 2 metry od okraje úzké krajničky (konkrétně v roce 2006 na silnici II. tř. Leštětec – Jinonice u Benešova) a nezdědky se vyskytnou i reklamy na ocelových konstrukcích. A běžné jsou sloupky s dopravními značkami.
- Tam, kde jsou staré aleje stromů 100 let i více staré v okraji vozovek, čili přímo v krajnicích a jsou opravdu ještě zdravé, lze připustit ponechání s tím, že všechny kmeny budou mít obnovovány vápenné nátěry kmenů (jak tomu i dříve bývávalo) a ještě se na kmen upevní červené a bílé odrazky.
- Tam, kde po vykácení stromů těsně u okrajů vozovek neosadil správce plastové sloupky s odrazkami, vystavuje řidiče za tmy, mlhy, ve vánicích značnému nebezpečí sjetí z vozovky, protože se již nelze vůbec orientovat. Toto je životu nebezpečné i při malých rychlostech!!

S využitím textu Strany zelených Vladimír Molek

Likvidace zeleně odložena

Myslím, že můžeme poděkovat obyvatelům Suchého Vrbného, kteří prosadili rekonstrukci a vybudování kanalizace v ulici Ledenická. Nejenže se sníží znečištění vod, ale díky tomu také nezbylo městu České Budějovice dostatek peněz na zásadní rekonstrukci další části Lannovy třídy. Ne, že by cesta „Lannovkou“ v dnešním stavu, byla zrovna estetickým zážitkem. Ale je tam alespoň podstatně příjemněji díky vzrostlé zeleni. Je to kontrast oproti vyprahlé pustině nově zrekonstruovaného úseku Jeronýmova – Na Sadech, tak vzdálené slibované třídy evropského stříhu plně zeleně, laviček a kolostavů.. Nezbyvá doufat, že se rekonstrukce odloží až do doby, než dojde k zásadnímu přehodnocení přístupu projektantů k výsledné podobě nebo výměně zodpovědných politiků. Třída by totiž měla být zajímavým prostředím pro život města a ne jejich pomníkem. Anebo že by odložení rekonstrukce souviselo pouze s informacemi o dalším nákupním centru Černý Pelikán?

Edvard Sequens

Kdo zná Černého Pelikána ?

Omyl! Nejedná se o aprílovou otázku ani matení dětí v zoologickém kvízu. Za tímto názvem se skrývá vize Obchodně společenského centra Černý Pelikán v Českých Budějovicích. V podobě oznámení záměru se se stavbou z dílny atelieru Kročák předkládaném firmou EIA Servis pro investora firmu MONT TD a.s. České Budějovice měli možnost seznámit občané sledující úřední desku kraje nebo magistrátu, případně navštěvující internetové stránky těchto úřadů. Pro ostatní veřejnost je to zatím záměr celkem utajený, i když prý se o něm ví již několik let, a dokonce jsou vykoupěny klíčové pozemky. Ani primátor Českých Budějovic se netají tím, že se jedná o dlouhodobý projekt. Doufám, že po zprávě v tisku, která se stala svým způsobem senzací, vejde tento záměr v náležitou a oprávněnou známost!

Sdružení Calla totiž požaduje, aby byla pro stavbu zpracována dokumentace a celý záměr byl podroben procesu EIA – posuzování vlivu na životní prostředí, včetně posudku a veřejného projednání. Kde se tedy můžeme s Černým Pelikánem setkat? Zatím v projektech a dosti konkrétních plánech uvedených podnikatelů a radnice, ale ve skutečnosti se jedná o vestavbu do vnitrobloku mezi ulicemi Lannova, Štítného, Rudolfovská a Jeronýmova. Po demolici „určených!!“ domů a výrobních dožitých budov bývalého areálu Pelikán, odstranění drobných staveb a po vykácení „určených stromů a keřů – zahrady vnitrobloku!!“ vznikne plocha o rozloze 12 137metrů čtverečních. Obchodně společenské centrum Černý Pelikán je navrženo jako železobetonový skelet s jedním podlažím v podzemí a čtyřmi nadzemními, včetně ploché střechy pro parkování. Navrhovaná stavba má charakter obchodně společenského centra s doplňkovým provozem atrakcí pro volný čas (obří mořské akvárium) a pobyt rodičů s dětmi. Objekt bude zahrnovat obchodní, komerční, stravovací a společensko zábavní plochy.

V čem je tedy problém? U jedné skupiny občanů vzbuzuje po nedávno otevřeném komplexu autobusového nádraží zájem a hlad po obdobných stavbách, u jiných obavy před devastací historické, byť památkově nechráněné zástavbě města. Ti, co bydlí v bezprostředním okolí, se oprávněně obávají nárůstu dopravy, ztráty klidu a pohody, dá-li se vůbec o něčem takovém ještě hovořit. Významnou roli jistě sehraje likvidace zahrad s ovocnými stromy majících funkci nejen biologickou, ale i estetickou a hygienickou. Rozhodně tyto kvality nemůže nahradit „zelená střecha“, jak se domnívají zpracovatelé, investoři a zastánci projektu.

Stejně tak nelze hovořit „o bezproblémovém“ vyřešení automobilové dopravy na Rudolfovské třídě v době, kdy viadukt je stále před kolapsem a odlehčující dopravní stavby pouze ve výhledu. Naše stanovisko k tomuto záměru je jasné. Ano, nutno využívat opuštěných průmyslových objektů (např. masna) pro realizaci smíšené zástavby namísto staveb „na zeleném“. Funkční využití ale nelze podřizovat ekonomicko-podnikatelským rozvahám a vizím plnicím měšec a nevycházejícím vstříc potřebám občanů a života města. Věřím, a budeme se o to snažit, že záměr vzbudí zájem veřejnosti a vyprovokuje občany k účasti na rozhodování. Příležitostí by měl být nejen tento proces EIA, ale celková změna regulačního plánu pro tuto čtvrť. První vlašťovky v podobě petice občanů a snahy o založení občanského sdružení Vídeňské předměstí o sobě dávají již vědět a naše sdružení jim v tom pomáhá. Očekáváme, že do diskuse se vloží rovněž občanské sdružení Klub přátel města České Budějovice a někteří zastupitelé.

Vladimír Molek

Požáry se skládkám nevyhýbají

Jihočeští hasiči v kraji v roce 2006 zaevidovali celkem 22 požárů povolených skládek odpadů. Snad největším byl několikadenní letní požár v Lišově. Statistiku doplňuje dalších 49 hoření černých skládek. Protože zvláště větší požáry skládek vyvolávají dotazy veřejnosti kladené poradnám, na něž ne vždy dovedeme odpovědět, rozhodli jsme se k této problematice zorganizovat v rámci sítě KRASEC panelovou debatu. Ta se konala 13. března na Krajském úřadě Jihočeského kraje za účasti zdejších úředníků, ČIŽP, MŽP, zástupců provozovatelů skládkařských firem, hasičů, odborníků na měření škodlivin v ovzduší a samozřejmě nevládních organizací. Bohužel starostové dotčených obcí pozvání nepřijali.

Různorodost složení panelistů přinesla zajímavou diskusi a v některých ohledech až překvapivě jiný pohled na danou věc. Například na příčinách požárů se neshodli provozovatelé s hasiči. ČIŽP si zase od hasičů vyžádala údaje z jejich statistiky, protože jí provozovatelé všechna hoření evidentně neohlásili. Z debaty však nevyplýnul jasný závěr, jak požárům nejlépe předcházet. Řečena byla nutnost dodržování provozních řádů při překrývání momentálně nepoužívaných povrchů inertním materiálem, neskládkování úplně celého spektra odpadů a střežení skládek před nepovolanými „návštěvníky“.

Požáry skládek jsou významným zdrojem škodlivin, které uniknou do ovzduší. Podle evropských údajů dioxiny z nich předčí množství z energetiky nebo dopravy. Americká FEMA zase udává, že 20 % dioxinů v ovzduší pochází právě z hoření skládek odpadů. Ale nejde jen o dioxiny, při takovém neřízeném požáru plastů, chemikálií a dalších vyhozených materiálů vzniká koktejl všemožných chemických sloučenin. Paradoxně je ale obvykle při těchto požárech veřejnost uklidňována již okřídlenou větou, že „přípustné hodnoty škodlivin v ovzduší nebyly překročeny“. Jak je to možné?

Ukázalo se, že přivolané laboratoře hasičského záchranného sboru měří v prvé řadě toxicitu některých

sloučenin pro zasahující hasiče a dále koncentrace pro okolí, které by mohly bezprostředně poškodit zdraví. Tomu tak obvykle není. Ale že unikají sice nižší, přesto zdraví ohrožující množství jedů, již nikdo neměří a občany nevaruje. Kdo by měl patřičnou měřicí laboratoř povolát, to se nám až do závěru debaty zjistit nepodařilo, vypadalo to na pověstný horký brambor přehazovaný od jednoho k druhému.

Debata nakousla poměrně komplikované téma. Na rozplétání některých otázek budeme muset pracovat trpělivě dále.

Edvard Sequens

Stavební úřad v Lišově povolil rozšíření lišovské skládky

Po ročním přetahování se a přesvědčování o prospěšnosti Lipovské skládky, o jejím přínosu pro městskou pokladnu a pro životní prostředí, o výhodách pro občany a o veřejném zájmu vydal stavební úřad v Lišově společnost A.S.A. České Budějovice souhlas s rozšíření skládky v Lišově. Nepomohla negativní stanoviska nevládních organizací v procesu EIA ani masivní odpor veřejnosti. Jedno jediné nerozhodné hlasování místních zastupitelů o jeden hlas pomohlo posvětit tuto stavbu, která nemá co do technologie umístění nové skládky na starou ekologickou zátěž obdoby. Neočekávali jsme proto, že po taktickém a

nekonfliktním alibistickým stanovisku MŽP v procesu EIA by místní stavební úřad vydal z pozice orgánu státní správy rozhodnutí proti vlastní samosprávě; takže následuje odvolání nevládních organizací, neboť z řad občanů se do územního řízení, přes naše návody a doporučení neměl nikdo zájem nebo odvahu přihlásit. Ano, jde o princip, ale v tomto případě i o čas, neboť životnost skládky končí letos a provozovatel nemá dosud nejen pravomocné územní rozhodnutí, ale tím pádem ani integrované povolení. Paradoxně v současné době společnost A.S.A. čelí odporu veřejnosti proti rozšíření své skládky na Jihlavsku! Jaké jsou hlavní důvody podaného odvolání?

- Nadále zpochybňujeme proces EIA z důvodu, že Studie únosnosti, stlačitelnosti a stability tzv. vrchní staré skládky nebyla součástí dokumentace procesu EIA a její závěry byly zveřejněny až na veřejném projednání. Nemohl k nim proto zaujmout stanovisko ani zpracovatel posudku ani veřejnost.
- Předložené výsledky této studie zpochybňujeme rovněž v části výsledků půdních sond, které zaznamenaly ve staré vrchní skládce, vedení jako ekologická zátěž pouze inertní materiál, což je v rozporu s tvrzením účastníků veřejného projednávání a dokladovatelnými údaji o ukládání nebezpečných odpadů do této skládky.
- Nemůžeme souhlasit s tvrzením správního orgánu, že není ze strany ČIŽP vedeno žádné sankční řízení ve vztahu k porušení provozního řádu na základě šetření ze dne 20.9.2006, neboť pokud pochybení ČIŽP zjistila, má ze zákona úřední povinnost řízení o uložení sankce zahájit. Ostatně tento postup byl předmětem našeho podání ČIŽP ze dne 19.2.2007 a ze strany ČIŽP byl akceptován. Správní orgán tedy neoprávněně předjímá výsledky tohoto šetření.
- Obdobným způsobem lze reagovat na výsledky šetření příčiny požárů, zvláště pak rozsáhlého požáru ze dne 16.9.2006. Příčiny požáru nebyli známi ani zpracovateli posudku EIA a domníváme se, že mohly podstatně ovlivnit stanovisko MŽP vydané v rámci tohoto procesu. Trváme proto na našem tvrzení, že v dokumentaci EIA není dostatečně řešen vliv záměru na veřejné zdraví a životní prostředí ve vztahu výsledků měření emisí látek znečišťující ovzduší akreditovanou laboratoří HZS Kamenice nad Lipou.
- Stanovisko účastníka správního řízení Města Lišov vycházející z usnesení zastupitelstva města ze dne 31.1.2007. V tomto směru jsou údaje uváděné ve vypořádání připomínek v části „odpor veřejnosti“ naprosto mylné. Uvedených 140 občanů, kteří zaslali své připomínky v rámci procesu EIA představuje sice 6 % občanů, nicméně účast na veřejném projednání i následných jednání zastupitelstva reprezentuje zcela jasný „nadstandardní zájem veřejnosti“ o tuto stavbu. Nevratným důkazem je i petice z roku 2000 a petice Za lepší recyklační služby v kraji, která obsahuje mimo jiné i nesouhlas s rozšiřováním skládek a podepsalo ji k dnešnímu dni téměř tři tisíce občanů kraje. Část petice byla mimo jiné předána při veřejném projednávání procesu EIA zástupcům Krajského

úřadu Jihočeského kraje za účasti pracovníků městského úřadu Lišov .

- V tomto směru se domníváme, že pokud se správní orgán spokojil s formálním vyjádřením Města Lišov ze dne 22.8.2006 předložené k dokumentaci EIA, opírající se o tzv. „veřejný zájem“ a Usnesení zastupitelstva č. 3/2007 ze dne 31.1. 2007, pak se domníváme, že nebyla naplněna v tomto směru díkce zákona ve vztahu k ust. § 2 odst.4 („Správní orgán dbá, aby přijaté řešení bylo v souladu s veřejným zájmem a aby odpovídalo okolnostem daného případu..) V tomto směru nesouhlasíme s jednoúhelným osvojením si výkladu pojmu „veřejného zájmu“ .
- Domníváme se, že v tomto směru správní orgán nepostupoval dostatečně dle ust. § 2 odst. 1, tj. v souladu s ostatními právními předpisy jakož i mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu. V tomto případě se jedná o čl. 6 Aarhuské úmluvy a nebral dostatečně na zřetel účast a zapojení veřejnosti do rozhodovacího procesu .
- K připomínce týkající se souladu s ÚPD pouze opakujeme, že skutečnost, že zde je zahrnut areál společnosti .A.S.A. neznamená , že celý prostor areálu je vhodný a předurčen pro skládkování. Oddálení realizace ÚSES souvisí rovněž se zásahem do krajinného rázu
- Nelze souhlasit s odůvodněním zpochybňující závěry studie fy EKO ANALYTIKA z roku 2000 ve vztahu k závěrům Analýzy rizik. Domníváme se , že si správní orgán měl v případě pochybnosti opatřit další podklad vyvracející ne potvrzující tvrzení účastníka řízení.

V napadeném rozhodnutí si navíc stavební úřad plete jméno účastníka řízení paní Horákové s paní Horníkovou, která shodou okolností jako vlastníka sousedního pozemku s rozšířením skládky nesouhlasí. S tímto stanoviskem nejen, že neseznámil ostatní účastníky řízení, ale není ani jasné , kdo je vlastně účastníkem, zda paní Horníková nebo Horáková. Doporučili jsme proto Krajskému úřadu Jihočeského kraje, aby toto rozhodnutí zrušil.

Vladimír Molek

Den pro obnovitelné zdroje energie 2007

Druhý ročník jihočeského Dne pro obnovitelné zdroje energie proběhne 6. června v Českých Budějovicích. Tentokrát si budete moci vybrat z ještě pestřejší nabídky akcí než vloni. Během dne bude zpřístupněno několik instalací obnovitelných zdrojů ve městě a to pro školy i širokou veřejnost (tzv. **Den otevřených dveří**). Zájemci o vytápění biomasou mohou přijít do zasedacího sálu

zastupitelstva kraje, kde od 13 hodin začne **seminář „Vytápění biomasou – ano či ne a proč?“**. S týdenním odstupem 14. června pak proběhne ještě i tematická **exkurze k vytápění biomasou** po jižních Čechách a Horním Rakousku. Od 6 června po dva týdny si budou moci návštěvníci Krajského úřadu prohlédnout **výstavu „Obnovitelné zdroje energie – prezentace jihočeských členů Ökoenergieclusteru“**. V C.K. Solnice se v závěru dne od 19 hodin uskuteční **veřejná beseda na téma klimatických změn**. Pro školy je mimo to opět připraveno dopolední **promítání filmů v kině KOTVA**.

Kromě Cally se na organizaci Dne pro obnovitelné zdroje energie podílí Energy Centre České Budějovice, AgEnDa o.s., SEVEN, Krajská energetická agentura Jihočeského kraje, Ekowatt a Krajský úřad. Podrobnosti k jednotlivým akcím hledejte na internetových stránkách zúčastněných organizací nebo na plakátovacích plochách.

Edvard Sequens

Hledá se šéf pro Stropnici!

Po celou dobu existence je sdružení Calla spojeno s praktickou pomocí v Národní přírodní rezervaci Brouskův mlýn. Ostatně i logo Ďáblíka se zrodilo na Stropnici. V posledních letech se stala péče o toto chráněné území součástí programu ochrany přírody. Bohužel s touto změnou, se změnou zadavatele a organizačními změnami v kanceláři Cally ustala i možnost zahrnout brigády do celkového rozpočtu a činnosti sdružení a

tyto chvályhodné činnosti, nezbytné pro přírodu a charakterizující pro Callu nelze v případě neúspěchu (špatné počasí, selhání brigádníků) dotovat z prostředků sdružení. Proto také se již loni uskutečnil pouze jeden týdenní běh, který sice dopadl pro přírodu i pro Callu dobře, ale.....

Pro letošní rok, pokud bychom chtěli, a výbor Cally zatím chce, zorganizovat opět jeden týdenní běh, potřebujeme organizačního šéfa pro skupinu cca 15 brigádníků. Po odchodu Jendy Tomana mimo kraj se nepodařilo najít za něho náhradu a loňský šéf Sáhíb má letos studijní povinnosti. S ohledem na končící projekty Vladimíra Molka nelze ani od něho očekávat obvyklé pracovní nasazení, takže to, zda Calla letos „podá pomocnou ruku Stropnici“ při kosení záleží nejen na zájmu brigádníků (ti se již hlásí), ale zejména na tom, zda se podaří nalézt člověka organizačních i pracovních schopností, řídit týden tuto skupinu a velet jí přímo v terénu na Peškově mlýně. K odměně za kosení můžeme slíbit navíc odměnu za vedení. Hledat šéfa si můžeme dovolit do 15.května. Zájemci o tuto „funkci“, ale i o práci se mohou hlásit přímo na Calle, telefonicky (387311381) či e-mailem vladimir.molek@calla.cz. Pokud nenalezneme šéfa, předáme kontakty na případné řadové brigádníky Jirkovi Markovi, který bude na Stropnici letos opět zajišťovat hlavní práce.

Vladimír Molek

Břehulí developeri v Třebči

Letošní teplá zima nám přidělala starosti, zda břehule říční nepřilétnou z ještě teplejších krajín dříve, než obvykle. To bychom jim patrně nestačili upravit stěny pro jejich bydlení. Calla se totiž už nějaký ten rok stará o jedno z největších hnízdišť těchto chráněných ptáků v Jihočeském kraji, v bývalé pískovně u Třebče. Tento rok ale byla naše situace stran financí snazší, protože jsme na údržbu získali grant od společnosti Telefónica O₂ a také od několika z Vás. Nu, povedlo se, stěny byly nakonec v termínu za pomoci techniky ZOD Borovany srazeny do kolma a jsou tak připraveny přijmout ony malé hrabavé budovatele zemních nor. Doufáme, že se navrátily v hojném počtu.

Edvard Sequens

Pozvánka na terénní exkurzi: Pískovny za humny

Na úterý **29.5. 2007** jsme připravili celodenní exkurzi do zajímavých pískoven Třeboňska a Borovanska. Je určena zejména pro učitele druhého stupně ZŠ, SŠ, VOŠ a pedagogy volného času, příp. studenty a pracovníky environmentálních poradenských center nebo nevládních neziskových organizací.

Dozvíte se, jak probíhá ve vytěžených pískovnách ekologická sukcese a uvidíte její různá stadia. Poznáte rostliny a živočichy, pro které se pískovny staly často nejdůležitějšími místy výskytu v české krajině. Nabídneme vám praktické náměty pro exkurze školních tříd a jiných dětských kolektivů, které můžete v pískovnách realizovat (hry, pracovní listy apod.). Lze domluvit také školní exkurzi šitou na míru pro Vaš region – zajistíme lektory a vybereme vhodné lokality.

Exkurzi povedou botanička Mgr. Klára Řehouňková (katedra botaniky Biologické fakulty JU v Českých Budějovicích & Calla), zoolog RNDr. Jiří Řehounek (Calla) a Josef Janošák (CEGV Cassiopeia).

Možnost nástupu na exkurzi je v Českých Budějovicích (9:00, prostor dočasněho autobusového nádraží) nebo ve Veselí nad Lužnicí (místo a čas budou upřesněny). Předpokládaný návrat do Českých Budějovic bude přibližně ve čtyři hodiny odpoledne.

Celá akce (včetně oběda) je zdarma. Pokud Vás nabídka zaujala, kontaktujte Kláru Řehouňkovou (nejlépe na email: klara.rehounkova@calla.cz, případně telefonicky: 387311381).

Nejzazší termín přihlášení je 19.května 2007.

Exkurzi finančně podpořila Evropská unie – program Transition Facility a Telefónica O₂. EU není zodpovědná za uvedené informace ani za jejich použití.

Nová skládačka o Boleticích

Po úspěšné skládačce "Bezlesí Boletic" a brožurě "Příroda Boletic" Calla také koncem dubna další skládačku "Lesy Boletic," kterou členové sdružení brzy obdrží poštou a návštěvníci tábořské výstavy si ji budou moci odnést jako bonus. Jinak je k dispozici v kanceláři Cally a zanedlouho i ve všech partnerských ekologických poradnách KRASEC. Lesní porosty původně pokrývaly téměř celé území Boletic, rozsáhlejší plochy bezlesí vznikly až s příchodem člověka. I dnes ale tvoří přibližně 60% rozlohy vojenského prostoru. Skládačka obsahuje mapku a typologii lesů. Zasiíláme za úhradu poštovného a balného (20 Kč). Výstava Příroda Boletic končí svou dvouletou pouť v Táboře. Více s dočtete v pozvánkách a příště uveřejníme vzpomínání hlavního organizátora putovní výstavy, Vladimíra Molka.

Výsledky anket „Ropák 2006“ a „Zelená perla 2006“

V časopise ALTERNATIVA, který vydávaly Děti Země, byly v roce 1992 poprvé publikovány materiály „Spolku krušnohorských ropáků“, z nichž vyplývá, že na Zemi dochází k dichotomii dvou vysoce vyspělých druhů - Homo sapiens sapiens (člověka moudrého) a Petroleus mostensis (ropáka bahnomilného). Celkem 103 členů nezávislé Komise ze 123 rozhodlo o vítězi **15. ročníku ankety „Ropák roku“** o anti ekologický čin (osoba, která se prosazováním nějaké stavby či záměru, vydáním rozhodnutí či budováním stavby nejvíce zasloužila o poškození životního prostředí) a **12. ročníku ankety „Zelená perla roku“** o anti ekologický výrok. Členy Komise jsou např. ekolog Ivan Dejmal, sociolog Jan Keller, filozof Erazim Kohák, písničkář Pepa Nos, teatrolog Vladimír Just atd.

Titul Ropák 2006 získal

1) **Ing. Martin Říman, ministr průmyslu a obchodu a poslanec PS P ČR**

- **Ústecký kraj, Jihočeský kraj, Česká republika (ODS) (269 bodů)**

- **za klíčovou roli při přípravě Národního alokačního plánu na léta 2008-12**, který by umožnil zvýšení současného množství českých emisí oxidu uhličitého o dalších 25 procent z 82 milionů tun v roce 2005 na průměrných 102 milionů tun ročně v letech 2008-12,
- **za aktivní podporu plánů na prolomení územních limitů těžby hnědého uhlí v severních Čechách**, čímž by se v tomto století zvýšily české emise oxidu uhličitého vzniklé spalováním hnědého uhlí na dvojnásobek, došlo by k vystěhování obyvatel Horního Jiřetína a umožnilo velkorypadlům přiblížit se na 500 metrů k Litvínovu a Lomu u Mostu,
- **za podporu plánu na zvýšení čistého vývozu elektrické energie z ČR v letech 2008-12 na 20 terawatthodin**, což odpovídá 60 procentům výkonu všech severočeských hnědouhelných elektráren ČEZ v roce 2006 (vůči roku 2006 by se tak čistý export elektřiny z ČR zvýšil o více než polovinu),
- **za souhlas s výstavbou dalších dvou bloků jaderné elektrárny Temelín**, čímž by tak byla konečně dostavěná.

Zelenou perlu 2006 získal

1) **Jaroslav Kubera, primátor Teplic a senátor Senátu P ČR (ODS) (180 bodů)**

„Navrhuj, abychom se peticemi příliš nezabývali, protože je stejně nevyřešíme, vzali je na vědomí a spíš nutili, aby nám je petičníci neposílali.“

z projevu na 14. schůzi Senátu k petici proti stavbě rychlostní komunikace R43 po trase tzv. německé dálnice na úseku Kuřim-Bystrc-Troubsko (senátní tisk č. 359 – šetření prováděl výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice)

V anketě Ropák 2006 se na dalších dvou místech umístili:

2) **Ing. Václav Klaus, CSc., prezident České republiky - Česká republika (215 bodů)**

- **za bagatelizaci změny klimatu, která je vyvolaná antropogenními emisemi skleníkových plynů.**

3) **Ing. Rut Bízková, náměstkyně ministra životního prostředí - Česká republika (165 bodů)**

- **za klíčovou roli při přípravě Národního alokačního plánu na léta 2008-12**, který by umožnil zvýšení současného množství českých emisí oxidu uhličitého o dalších 25 procent z 82 milionů tun v roce 2005 na průměrných 102 milionů tun ročně v letech 2008-12,

- **za podporu plánu na zvýšení čistého vývozu elektrické energie z ČR v letech 2008-12 na 20 terawatthodin, což odpovídá 60 procentům výkonu všech severočeských hnědouhelných elektráren ČEZ v roce 2006 (vůči roku 2006 by se tak čistý export elektřiny z ČR zvýšil o více než polovinu).**

V anketě Zelená perla 2006 jsou na dalších dvou místech tyto výroky:

2) Vlasta Kilianová, vedoucí stavebního úřadu ÚMČ města Brna, Brno-střed (160 bodů)
„Účastníkům územního řízení nepřísluší hodnotit umístění stavby a její začlenění do území.“
územní rozhodnutí č. 169 o umístění „Železničního uzlu Brno“ v odsunutě poloze, 27. 11. 2006

3) Vladimír Železný, český poslanec Evropského parlamentu (Nezávislí demokraté) (159 bodů)
„Jsou to anarchisté, teroristé, extrémní nesourodé hnutí. Komunisté jsou proti nim solidní. Za zelenými stojí průmyslové podniky, které je platí.“
z článku Zelení jsou teroristé, tvrdí Železný, Rovnost, 5. 6. 2006

Pozvánky na akce

**OBČANSKÉ SDRUŽENÍ ZACHOVALÝ KRAJ SRDEČNĚ ZVE
NA POVÍDÁNÍ JAROSLAVA WIMMERA**

O POVĚSTECH TÁBORSKA

V KINOBARU U KOSTELA V NADĚJKOVĚ V SOBOTU 5. KVĚTNA OD 16 HODIN

PŘÍŠTĚ: 2.ČERVNA: S JAROMÍREM ŠTĚTINOU O ČERTECH

VÝSTAVA „POJĎME NA TO LOKÁLNĚ“

v druhém patře vědecké knihovny (Lidická 1) v Českých Budějovicích

Výstava se zabývá vztahem lokalizace, globalizace a regionálního rozvoje. Ukazuje, že podporou místní výroby i spotřeby zboží pomůžete nejen podnikatelům, ale zejména sobě.

Autorem výstavy je občanské sdružení Horní mlýn.

Výstava bude přístupná veřejnosti **od 2.5. 2007 do 25.05.2007.**

Výstava Příroda Boletic:

poslední zastavení známé putovní výstavy se odehrává v Táboře v expozici Husitského muzea v Bechyňské bráně. Výstava potrvá do poloviny června.

Zelený čtvrtek:

„CHKO Blanský les“

CHKO Blanský les – základní představení a cenná místa. Jaká je ochrana území a druhů Blanského lesa?
Jaké jsou aktuální problémy této ochrany?

S Mgr. Terezou Francírkovou

Čtvrtek 17. května 2007 od 17 hod v galerii Měsíc ve dne, Nová ul.3, České Budějovice.

Více informací:

ROSA – společnost pro ekologické informace a aktivity, Nádražní 55,
České Budějovice, tel.: 387 432 030, rosa@ecn.cz, <http://rosa.ecn.cz/>

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35,
České Budějovice, tel.: 387 310 166, calla@calla.cz, www.calla.cz/

Příště: 21. 6. 2007 v 17.00 hod. – Rozvojová pomoc

NIDM CEV Dřípatka a Sdružení Dřípatka v Prachaticích
ve spolupráci s Městem Prachatice, Základní školou Prachatice, Vodňanská ul.,
Domem dětí a mládeže Prachatice, pod záštitou paní místostarostky Hany Rabenhauptové pořádá
**k připomenutí 40. výročí první Školní přírodní rezervace (ŠPR) řadu akcí, o nichž se dozvíte víc na
www.dripatka.cz.**

Sdílíte názor, že někdy je lépe o vztahu k přírodě méně mluvit a radši pro ni něco udělat? Jste ochotni přidat na misku vah své nepohodlí, pot a puchýře na rukou? Pokud ano, čtěte dál:

I letos si Vás dovoluujeme pozvat na (nejen)

studentské letní tábory v jihočeských mokřadních přírodních rezervacích,

jejichž hlavní náplní je kosení a úklid trávy. Můžete si tak přivydělat, poznat nové kamarády, skryté kouty jihočeské přírody, masožravé květiny a své fyzické limity.

Pracovní podmínky bývají extrémní. Pracuje se 7 hodin denně za plat 46 Kč/hod. Kromě práce nabízíme nepracovní program. Ten sestává zejména z celodenních cyklistických výletů do přírody a chráněných území CHKO Třeboňsko a Přírodního parku Novohradské hory. Podmínky účasti: Věk od 16 let výše, chuť pracovat a schopnost odolávat nepříznivým podmínkám. Umění kosit není podmínkou. Podmínky na akci: Bydlení ve velkém vojenském stanu (nebo ve vlastním) na okraji rezervace, vaření společné - náklady rozpočítané mezi účastníky. Počet max. 10 - 12 osob. Nutné vybavení: kolo !, cest. pas, holínky, pláštěnka, spacák, karimatka, teplé oblečení. Vhodné vybavení: hudební nástroje, dalekohledy, plavky.

TERMÍNY:

- 1. – 10. 6. Přírodní památka Ďáblík na Českobudějovicku
- 13. – 22. 6. Národní přírodní památka Tereзино údolí – romantický park s vodopádem na Novohradsku
- 22. 6. - 1. 7. Přírodní památka Kaliště u stejnojmenného rybníka na Českobudějovicku
- 1. 7. - 22. 7. Národní přírodní rezervace Brouskův mlýn v nivě říčky Stropnice na Českobudějovicku
- 22. 7. – 31. 7. Přírodní památka Ohrazení u Ledenic na Českobudějovicku
- 31. 7. – 9. 8. Přírodní památka Zámek na Českobudějovicku
- 9. - 17. 8. Přírodní rezervace Dvořiště u stejnojmenného rybníka na Třeboňsku + PR „V Rájích“
- 19. – 28. 8. Přírodní památka Gebhárecký rybník u Nové Bystřice
- 10. – 18. 9. Národní přírodní památka Tereзино údolí – romantický park na Novohradsku

ZÁVAZNÉ PŘIHLÁŠKY: Písemně nebo e-mailem nejpozději 2 týdny před akcí na adresu: STROM - Ing. Jiří Marek, Chvalkov 22, 374 01 Čížkrajice. Tel.: 386 323 240, e-mail: marek.chvalkov@worldonline.cz . Uvádějte nejen mailovou, ale i standardní adresu!!! Při obsazeném termínu Vám nabídneme náhradní. Informace o místě a době srazu obdržíte asi týden před akcí. Vše výše uvedené, fotky atd. najdete na www.istrom.cz. Na setkání se těší *Jirka*

Na www.ekologieobjektivu.cz najdete informace již o VI. ročníku fotografické soutěže pro profesionální i amatérské fotografy **EKOLOGIE V OBJEKTIVU**.

Ekofór 2007

Bylo spuštěno hlasování o nejlepší vtip soutěže **Ekofór 2007** pořádanou Hnutím Brontosaurus. Letos nám přišlo do soutěže přes 1300 vtipů. Na výstavu jsme vybrali 75 nejlepších. Hlasujte na www.ekofor.cz. Výstava bude nejen na internetu, ale je i putovní. Pokud byste měli zájem si jí zapůjčit na nějakou ze svých akcí, pište na e-mail: ekofor@brontosaurus.cz, pokud bude zrovna volná, rádi výstavu zapůjčíme. Výstava je skladná a možno poslat i poštou. S přáním pěkného dne, Ing. Martin Perlík, Hnutí Brontosaurus - Ekofór 2007 www.ekofor.cz www.brontosaurus.cz

Občanské sdružení EKODŮM Sedlice 65, 262 42 Rožmitál p. Třem. pořádá víkendový seminář
STAVĚNÍ ZE SLÁMY XIII.

aneb jak na pasivní domy ze slámy, 28. - 29.7. 2007

ve Sluneční ulici v Hradčanech u Brna. Stavba nového domu.

Seminář s přednáškami i praktickými ukázkami, zkušeností z předchozích kurzů s používáním slaměných balíků jako tepelné izolace domů včetně použití hliněných omítek. Program semináře bude dopřesněn v měsíci červnu. Všem, kteří se předběžně přihlásí, bude zaslán email s tímto dopřesněním. Seminář povede Akad.arch. Aleš Brotánek za pomoci Michala Navrátila (majitel domu a výrobce hliněných omítek Picas). Přihlášky a informace k organizaci kurzu zelenestaveni@seznam.cz, Michal Navrátil tel. 603 110 366

Ekologická poradna sdružení Calla – poradenství pro Vás

Mimo běžná témata ekologické poradny u nás můžete hledat pomoc v oblastech, na které se specializujeme:

Ochrana přírody a krajiny - metodická i právní pomoc občanům, obcím a občanským aktivitám při rozhodování o stavbách a činnostech ovlivňujících životní prostředí, zapojování veřejnosti do procesů posuzování vlivů staveb na životní prostředí, využívání zákonů o poskytování informací, zakládání občanských sdružení, organizování občanských aktivit, zprostředkování posudků.

Za tuto oblast poradny odpovídá Vladimír Molek, dosažitelný na telefonu 387 311 381, v době nepřítomnosti možno využít druhé tel. linky 387 310 166, která slouží zároveň jako záznamník a fax, e-mail: vladimir.molek@calla.cz.

Trvale udržitelná energetika - poradenství občanům, obcím i občanským sdružením v oboru obnovitelných zdrojů energie, jejich možnostech, dostupnosti, podporách pro realizaci, legislativě apod. Poradna spotřebitelům elektřiny při jejich problémech s distributory. Právní a všestranná informační pomoc obcím, u nichž by mohlo být vybudováno konečné úložiště vysoceradioaktivních odpadů, archiv informací k jaderné energetice.

Pro odpovědi z oblasti energetiky se obraťte na Edvarda Sequense na telefon (se záznamníkem i faxem): 387 310 166, e-mail: edvard.sequens@calla.cz.

Alternativy pro zemědělství - informace o pěstování technických plodin v zemědělství a jejich dalším využití. Konzultace pro zemědělské podniky v oblasti energetické soběstačnosti: pěstování energetické biomasy, využití biopaliv. Archiv videí, fotografií, publikací a informačních materiálů o pěstování, zpracování a využití konopí setého.

Poradnu v oblasti zemědělství u nás vede Hana Gabrielová, kterou kontaktujte pomocí telefonu (se záznamníkem i faxem): 387 310 166 nebo e-mailu: hana.gabrielova@calla.cz.

Poradenské hodiny pro veřejnost v kanceláři sdružení - Fráni Šrámka 35, České Budějovice:

Pondělí – 9 až 13 hodin (především energetika)

Úterý – 13 až 17 hodin (především všeobecné poradenství)

Středa - 9 až 13 hodin (především ochrana přírody a krajiny)

Osobní návštěva mimo poradenské hodiny je možná po předchozí domluvě.

Využijte poradenství pomocí e-mailu: poradna@calla.cz.

Písemné spojení: Calla, P.O. BOX 223, 370 04 České Budějovice.

Ekologické poradenství je podpořeno z prostředků evropského sociálního fondu a Ministerstva životního prostředí v rámci projektu jihočeské sítě environmentálních center KRASEC.

Zpravodaj Ďáblík vydává:

Calla - Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: P. O. BOX 223 370 04 České Budějovice

Sídlo: Fráni Šrámka 35, České Budějovice

Telefon a fax: 387 310 166

Telefon: 387 311 381

E-mail: calla@calla.cz

Internet: <http://www.calla.cz/>

Naše konto: 3202800 – 544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Starší čísla občasníku Ďáblík najdete na stránkách sdružení Calla.

Uzávěrka dalšího čísla je 29. května 2007.

► Nechcete-li dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás okamžitě vyřadíme z adresáře. ◄◄

► Chcete-li se přihlásit k jeho pravidelnému odběru, pište na dablik.calla@centrum.cz ◄◄